

INHOUD

Voorwoord	7
1. ENTREE	9
2. ZOLDER	13
Liefhebben	14
Beloven	20
Hechten	25
Vallen	27
Herstellen	32
Echtscheiding	37
3. EERSTE VERDIEPING	47
Inge en Niels	50
Christa en Peter	58
Kees en Marleen	64
Sophie en Corné	70
Bart en Amelie	76
Anna en Richard	82
Marie en Ard	90
Nynke en Michiel	96
4. BEGANE GROND	103
De gezinsbegeleider	103
De relatietherapeut	109
De scheidingsmediator	119
De pastor	143
Epiloog	157
Literatuur	159

VOORWOORD

Een zaterdagochtend in een kerkzaal. Met ouderlingen en diakenen in gesprek over gebroken huwelijken binnen hun kerkelijke gemeenten. Een bijeenkomst met bijdragen uit allerlei hoeken. Van dominees, hulpverleners en advocaten.

Al gauw werden er verhalen uitgewisseld: dat mensen zich altijd pas bij de kerkenraad meldden als het al vijf over twaalf is. En dat huwelijkspastoraat alle tijd en meer opslokte. Dat een echtscheiding soms onvermijdelijk leek, maar dat ze dat niet konden adviseren. Een oudere broeder verzuchtte dat als de kerk niet meer zegt dat scheiden niet mag, niemand in deze maatschappij dat nog doet. 'Tja,' knikte een ander, 'een scheiding is vaak een uitweg om het eigen geluk te hervinden waarop een mens recht lijkt te hebben.'

Een diaken vulde aan dat een echtpaar uit zijn gemeente al zeven jaar in relatietherapie zit en daarvoor financieel wordt ondersteund door de diaconie. Maar helpen doet het niet. Wat is dat toch met die hulpverlening?

'En trouwens,' ging hij verder, 'van advocaten hoeft u ook geen bijdrage aan de remweg van echtscheidingen te verwachten.' Die laatste opmerking bleef hangen.

Als advocaten en mediators lopen we al tientallen jaren met die echtparen op. Dagelijks zien we hun worstelingen met zichzelf, elkaar en hun kinderen. Maar niet minder met de kerk en hun God. Wat hadden wij nu te melden?

Waarschijnlijk was het op die zaterdagmorgen dat we besloten dit boek te schrijven. Natuurlijk, het zou moeten gaan over de schoonheid van het huwelijk. En over de diepe pijn en eenzaamheid die op een huwelijk kan neerdalen als het misgaat. Het drama voor de kinderen en de tragiek van de familie.

Maar toch nog het meest over *déze* vraag: hoe kunnen christenen meer steun krijgen vanuit het geloof en de kerkgemeenschap als hun huwelijk breekt en ze met de gevolgen moeten dealen? Hebben bij uitstek christenen niet het geloofsgereedschap ontvangen om te helen, te verzoenen en *na* een breuk te verbinden? Waarom zien we dan vaak het tegendeel? Wat gaat hier fout? Vooral die vraag intrigeert ons.

In dit boek geven we eerst aan waar we zelf staan. We verzamelen christelijke geloofswaarden die ons richting geven bij die zoektocht. Daarna vertellen we een aantal verhalen van stellen die we in ons werk hebben ontmoet. We laten zien hoe het thema van dit boek door ons eigen werk loopt wanneer we bemiddelen bij scheidingen. Maar ook door het werk van professionals met wie we vaak optrekken in ons werk: een gezinsbegeleider, een relatiedeskundige en een predikant.

We danken onze cliënten die toestemming gaven hun verhaal te vertellen. En de meelezers en meedenkers bij uitgeverij Royal Jongbloed Publishing, Maria Vermeulen (jeugdhulp en gezinsbegeleiding), relatie-therapeut Anne Marie van den Hee en de predikanten Marius van Duijn, Henk Messelink en Nico van der Voet.

We hopen dat dit boek bijdraagt aan het besef dat *alle* huwelijksrelaties dagelijkse vernieuwing nodig hebben door in de spiegel te kijken van elkaar en van God.

Jan Willem van Dommelen
Maria de Jong
Anje Slootweg

HOOFDSTUK 1

ENTREE

‘Kom vroeg’, was het advies toen ik belde voor een afspraak. ‘En fijn dat je er de tijd voor kunt nemen, want er is een hoop te zien en te vertellen.’

Zo sta ik op een ochtend voor een indrukwekkend gebouw aan een oude gracht. Naast de monumentale deur glimt in het koper de naam van het huis: *Spiegelzalen*. De bel schelt over het stille water. Dan zoemt de deur open naar een hoge lichte hal waar ik word ontvangen.

‘Een mooie dag om hier eens rond te kijken’, zegt mijn gastheer als hij mijn jas aanneemt. ‘Kars van Houten?’ Ik knik. ‘Welkom. Mensen van de pers hebben we hier graag. Voor welke krant schrijft u?’ Als ik hem het tijdschrift noem waarvoor ik werk en vertel dat ik met een boek bezig ben, maakt hij een kleine buiging. ‘We zijn vereerd. Kritisch constructief, we gaan ons best doen. Zullen we aan de slag?’

‘Graag. In ons land bent u uniek: een groot huis met verhalen over huwelijksrelaties. Zou u het een museum noemen?’

‘Dat klinkt nogal statisch. En alsof het alleen over vroeger gaat. Terwijl betrekkingen tussen mensen universeel en actueel zijn. Ik zou eerder zeggen: het is een kijk- en luisterplaats over de liefde. Op deze plek hebben we van alles verzameld wat met huwelijksbetrekkingen en trouwrelaties te maken heeft. In alle tijden en culturen zie je die vorm krijgen. Waar je ook komt en in welke tijd je ook grasduint, overal stuit je op die fascinerende universele band tussen twee mensen. En ook op wat daarin kan misgaan.

Dus, nou ja, een levend museum misschien. We verzamelen hier alles over de flonkerende én de doffe kant van de liefde. Met oude en nieuwe

gedachten over de ruzies die juist geliefden maken. Maar ook over de mogelijkheden om het uit te houden of zelfs opnieuw te beginnen. En die verzameling van levenservaringen is veelkleurig, kan ik je zeggen. Verhalen, boeken, citaten en schilderijen.'

Ik ben benieuwd. Maar daarover zijn toch al bibliotheken vol geschreven. Wat voegt jullie collectie daar nu aan toe?

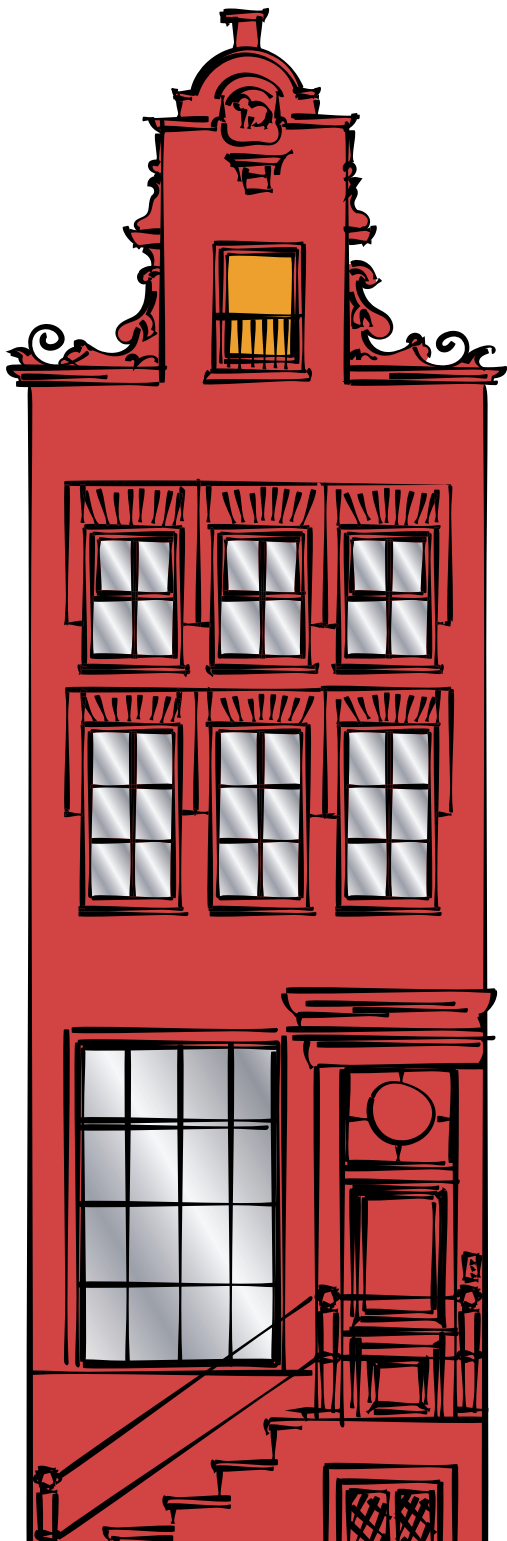
'Toen we jaren geleden begonnen met verzamelen, wisten we: dit wordt moeilijk kiezen. Maar voor welke collectie geldt dat niet? Hier staat het hoogstpersoonlijk gerangschikt. Op onze kleur. Maar wel zó dat het bezoekers te denken en te doen geeft op het gebied van relaties. Het huis is groot, het staat bomvol en je zult zien dat er een hoop gebeurt dat je sterk bezig zal gaan houden.'

Is dat de reden waarom jullie het bezoek in drie etappes plannen?

'Dat doen we omdat we het onderwerp langs drie kanten aanvliegen. De meeste bezoekers doen onze *Spiegelzalen* daarom in drie keer. Om het allemaal goed te kunnen laten bezinken, zeg maar. Vanmorgen ben je *mijn* gast voor het bezoek aan de zolder van het huis: de inspiratiezolder. Mijn collega's beheren de verdieping met de verhalenkamers en de begane grond die we de werkplaats zijn gaan noemen. Drie etages met verschillende invalshoeken. De informatieoverdracht is per verdieping verschillend. Is het op zolder vooral lezen en kijken, in de verhalenkamers werken we met filmmateriaal en in de werkplaats beneden nog weer anders. En iedere verdieping heeft een eigen gids.

Maar ik begin graag helemaal boven, bij de collectie Bijbelgedachten.'

Dan gaat hij me voor, de trappen op.

HOOFDSTUK 2

ZOLDER

Eenmaal op de enorme zolder aarzelt hij even: 'Ik heb je helemaal niet gevraagd of je iets met geloof hebt. Maar de inzichten en overtuigingen vanuit de Bijbel die je op deze verdieping zult tegenkomen zijn zo verrijkend voor verbindingen tussen mensen, dat hier wat mij betreft de enig denkbare start is.'

'Ik waag het erop.'

Fijn. Op onze bovenste verdieping tref je het christelijk denken over relaties en conflicten tussen geliefden. Hier ontdek je hoe het allemaal begon met ons mensen en ons liefhebben. Maar ook hoe het begon met ons gedoe.

We lopen door het Oude en Nieuwe Testament. Schatkamers vol diepe wijsheid. Zomaar op de plank. Met schilderijen ertussen om het op te luisteren, beeldverhalen. En citaten van schrijvers en denkers. Maar nogmaals: verwacht niet een complete theologie. *Juist* niet, zeg ik er met een knipoog naar de theologen bij. Regelmatig wijzen bezoekers me op bronnen en gedachten die hier wat hen betreft eigenlijk ook hadden moeten staan. Dan maak ik weleens de vergelijking met een muzikale vertelling. Een oratorium of passie. Ook dat is een bloemlezing van alleen het mooiste over het thema. Wel volgens de betreffende componist natuurlijk! Zo laten we hier ook alleen zien wat bij ons is blijven hangen als waardevol.'

'Bewuste keuzes dus. Ik ben dan wel nieuwsgierig naar jullie selectiebeleid.'

'Wij kijken naar twee dingen. Eerst zoomen we uit: wat helpt om liefdes-

relaties vanuit de Bijbel beter te begrijpen? Dus eerst van een afstandje in beeld krijgen wat het geloofsperspectief op liefde en trouw is. Maar dan direct weer inzoomen: welk praktisch omgangsgereedschap reikt diezelfde Bijbel geliefden aan om de reis samen te maken? Die vraag is hier de uitdaging: kun je nu echt wat met die Bijbel? Want als mensen samen op weg gaan, steekt vroeg of laat het slechte weer op. Lukt het om daar samen door te komen? En wat als je relatie schipbreuk lijdt? Biedt het geloof dan ook nog inspiratie en richting? Daarin zijn we dus geïnteresseerd: de diepere laag van de liefde én het bijbelse gereedschap voor het leven van alledag.

Daarom hebben we aan deze kant van de zolder vijf themazalen ingericht. Om eens rustig te zitten en te mijmeren. Te lezen en te kijken. Vijf geloofsperspectieven die bij elkaar horen: liefhebben, beloven, hechten, vallen en herstellen.'

LIEFHEBBEN

'Met welke zaal beginnen we?'

'Bij ons eerste thema: liefhebben. Direct in de zaal met het mooiste uitzicht.' Mijn gids stapt een rijk gedecoreerde zaal in en blijft staan voor een groot doek met een paradijsafbeelding van het allereerste stel.

'Het aards paradijs met de zondeval van Adam en Eva', Jan Brueghel de Oude en Peter Paul Rubens, ca. 1612.

Bron: *Wikipedia Commons*

'Dat zijn twee bekenden.'

'Ja daar zijn ze, de eerste mensen. Hier begint de geschiedenis van onze relaties. Bij een Schepper die mensen maakte, in relatie tot elkaar. Kijk, lees maar hoe enthousiast Adam is als hij Eva voor het eerst ziet!

In Genesis 2 vers 23 staat wat ik *het kortste liefdesgedicht* uit de Bijbel noem. In de vertaling van de NBV roept Adam het uit:

"Eindelijk!"

Het gevoel dat je een enorme schat hebt gevonden in de ander is universeel. Sindsdien worden er in alle tijden en culturen gedichten en liedjes geschreven over dat gevoel. Ook in de Bijbel zelf. Huwelijkspoëzie waarin je de liefde voelt vlammen.

Ken je het boek Hooglied? Loop even mee naar hoofdstuk 8 vers 6:

Leg mij als een zegel op Uw hart,

als een zegel op Uw arm.

Want de liefde is sterk als de dood,

de hartstocht onstuitbaar als het graf.

Haar vonken zijn vurige vonken,

vlammen van de HEERE.